

den delen. Det är så lite vi vet om vad som egentligen rör sig inom en människa. Och man blir ju inte automatiskt mindre vetande och inget att räkna med för att man börjar bli gammal!

När vi kommit upp och allt är släckt öppnar jag fönstret på vid gavel.

Allt är stilla och mörkt. Himlen är full av stjärnor. Så klar är luften bara när det börjar bli höst.

Och det är i de ljusa nätterna som flygplanen kommer. De skickas upp med människor – som är rädda som vi, som tänker som vi, som känner som vi – för att sända död och smärtor över andra – som känner som vi, är rädda som vi ...

Så underligt livet är!

Och Gud – om du finns – så mycket vi behöver dig!

7

Vi har haft den första höststormen. Jag kommer att få varning i matte. På måndag rycker Gösta in i lumpen. Det har kommit många fler flyktingar, och i Danmark har tyskarna infört undantagstillstånd.

När jag hade skrivit ner det skämdes jag, men det är ju så ynkligt bevänt med vår förmåga att skilja mellan viktigt och oviktigt: först kommer alla ens egna små fuffiga vardagsbekymmer, och sedan de verkligt stora händelserna.

Eller är det ett sätt att ”tänka bort” det man innerst inne inte alls vågar tänka på? Om man till exempel teg om kriget tillräckligt ihärdigt, skulle det sluta existera då?

Matteprovet var hemskt. Jag kunde inte alls koncentrera mig. Det var väl en dålig ursäkt, men jag tycker att det känns alldeles ovanligt meningslöst att sitta och räkna matte med kriget inpå dörrarna.

Far ger mig varje ledig minut han har när han är hemma på permission. Han vill hjälpa mig.

– Har du bara väl satt dig in i vilka regler som gäller, så är det ju som att räkna med facit i hand, Elisabet!

Vi satt vid matrumsbordet och räknade och räknade

och räknade. Klockan över byffén dångade sina dubbelslag mellan timmarna.

– Nu börjar du fatta! sa far uppmuntrande. Det ska nog gå!

Jag lyckades bara se ut som om jag hade fattat – för att komma loss. Jag vet att i min hjärna finns det vattentäta skott mellan teori och verklighet. Jag såg inte skymten av sammanhang mellan talen som far hade tragglat med mig och de tal som skulle komma på skrivningen. Det måste fattas en bit i skallen på mig!

Och så beställde han en Hermodskurs åt mig. Som om det inte räckte med allt det övriga!

– Du är väl inte dummare än andra! utbrister min stackars far när jag kommer hem med mina två rätt.

Men jag tycker han börjar se tvivlande ut.

När jag väl har tagit realen ska jag aldrig frivilligt lägga ihop så mycket som två och två under resten av mitt liv!

Det stormade hela den dagen vi hade matteprovet. Popplarna, som man kan se genom fönstren i aulan, sopade som häxkvastar över den grå himlen, och små kvistar och blad och rentav en hel tidningssida trycktes för ett ögonblick mot de höga fönstren och virvlade bort igen. Lamporna i salen var tända fastän det var mitt på förmiddagen. Runt omkring mig räknades och suddades det för fullt.

Sigrun hade en näsduk, som var som en liten fuktig boll, liggande framför sig på bänken. Vera, som satt

snett framför mig, luktade svett och hade stora mörka blaffor under ärmarna på sin blå yllekänning. Rune kliade sig ideligen med blyertsen i nacken, och Tore från Rödmossen, som kan allt, räknade som en robot och behövde inte sudda en enda gång.

Allting såg jag medan tankarna kravlade som myror i en stack, men några strån föll inte på plats. Siffrorna förblev små krumelurer slumpvis utströdda på papperet.

Ovanför scenen i vår aula står det:

DET ENA DU VILL, DET ANDRA DU SKALL.

Det kunde ju stå över porten till ett slavläger! Det står i tidningarna att det finns sådana i Tyskland. Någonstans ska de ju göra av alla stackars judar de samlar ihop.

ARBEIT MACHT FREI – vilken cynisk hälsning till människor som går in där och vet att det är liten chans att de någonsin kommer ut igen! Människor i alla åldrar, små barn och gamla människor och sextonåringar med. Och här sitter jag och ska räkna matte! Och hemma jämrar vi oss över att vi måste laga kaffe på maskrosrötter och att inte matfettet på ransonen räcker!

Världen är vrickad! Nej, helgalen!

Motvilligt tittade jag bort på Brigitte, det lilla jag kunde se av henne utan att vrida på huvudet och få Lindman på mig som en hök. Det blanka kopparhåret, den kritvita blusen, sättet hon har att kasta med huvudet så att håret flyger över axeln. Hennes självsäkerhet – som kanske inte är någon självsäkerhet alls utan en rustning som hon gömmer sig bakom.

Hon läser ju lika mycket tidningar som jag, hon hör ju också nyheter! Och skulle hon missa något så finns det ju alltid folk som Lindman som kan upplysa henne. Men är det *hennes* skuld, hon som inte har mer gemensamt med de där bödlarna än att hon är född i Tyskland?

Det kom för mig att det är *vår* skuld, *allas* skuld, ja, inte ens fröken Lindman med allt sitt tyskhat kan dra sig undan. Det finns ju inte en enda bland oss som inte handlar mot vad Gud vill. Läger man om växlarna som det passar en hela järnvägslinjen utöver, så kan det ju bara sluta med katastrof!

– Och här går det framåt, ser jag!

Fröken Lindmans lilla elaka mun åstadkom ett isigt leende och en pust av dålig andedräkt över min axel innan hon gled vidare på ljudlösa rågummisulor. Jag kände hur hela mitt ansikte blev stelt och axlarna spända. Rasande och maktlös, det är nog så Brigitte känner sig.

Jag önskar att hon ville tro att vi inte allesammans tycker illa om henne för kriget och judarna. Jag önskar att hon vågade lita på att våra små försök att nå henne är ärligt menade. Istället är hon till och med mer avvisande nu än förut. Det är nästan som om hon ville utmana oss.

Jag tycker inte om henne, men jag tycker synd om henne. Går det ihop?

Jag hade räknat fem uppgifter. Det stod i alla fall lite siffror på papperet ifall Lindman skulle känna för att titta till mig igen. I korridoren utanför ringde det till

rast för frigångarna. Någon öppnade auladörren för att avlösa Lindman, och i tvärdraget flög toalettdörren upp, och där stod Tore med ryggen åt, men vi vågade inte mer än fnissa.

Lindman gungade ut, och lille Poppe satte sig bakom bordet längst fram. Han log medlidsamt mot oss och slog genast upp en medhavd bok. Ett tag trodde jag han tänkte läsa högt för oss. Friden sänkte sig åter över aulan.

Jag tänkte på Gösta. Jag tänker så ofta på Gösta, ibland tycker jag knappt att jag gör något annat. Skriver hans namn in och ut mellan starka verb och oregelbundna. Och får bråttom att lägga armen över ifall någon skulle råka titta.

Han betyder mer och mer för mig. Förut var jag så barnslig, och mitt svärmeri för honom var lika barnsligt det, men det är inte samma sak längre. Liksom min kropp ändrar sig från den ena månaden till den andra, så ändrar sig mina känslor.

Vi har ju vår gymnastikklubb där vi brukar träna handboll mellan sju och åtta på onsdagarna. Men vi gick inte dit. Han ville att jag skulle gå med honom hem i stället. Vi drack kaffe i köket, och jag förstod att jag var väntad, för det var dukat med broderad duk och blomliga koppar.

– Gösta tyckte vi skulle pratas vid lite nu innan han ska in i det militära, sa hans mor.

Sedan gick det säkert fem minuter innan någon sa något mer.

Göstas far har en plåtslagerifirma, och där jobbar Gösta. Han har en liten syster på tolv år, som mest bara sitter och tittar på en, och en äldre bror, som dricker sitt kaffe och går igen utan att öppna munnen. Göstas far är lika tystlåten han och läser Socialdemokraten.

De bor i ena halvan av ett rött tegelhus alldeles intill fabriksområdet, och plåtslageriet tar upp det mesta av trädgården.

Gösta satt där och såg på mig som om han hade gjort sina föräldrar en stor tjänst genom att låta dem få träffa mig. Han berättade om allt jag kunde och gjorde som om han hade varit en cirkusdirektör och jag hans primadonna, och jag tänkte att så där märkvärdig är jag då verkligen inte.

Samtidigt började jag fatta vad det är att vara förälskad. Det är som att se allting med rosenfärgade glasögon. Och kanske är det så att man själv blir förvandlad, när någon annan ser på en på det sättet. Man längtar efter att bli allt det där som man egentligen inte är.

Och medan jag satt där tror jag att jag började bli kär på allvar. Det kändes högtidligt. Gösta och jag, vi hörde ihop.

– Tror Elisabet på Gud? sa Göstas mor.

Jag kände hur jag blev röd från kragen och upp i hårfästet.

– Men mor! sa Gösta.

– Det är väl inte farligt att fråga. Elisabet går väl i kyrkan med sina föräldrar? Det är en styrka att vara troende, och en trygghet. Man står lättare emot frestelserna när de kommer.

Hon kunde nog se rätt igenom mig. Se att jag var åtskilligt generad och en liten smula rädd för att vara ensam med Gösta. Att jag visste så lite om att kyssas och kramas, att jag både ville och inte ville. Och att någonstans inom mig fanns en röst som viskade att Gud ser allt, tro inte att du kan gömma dig!

Inte kunde jag säga att vi gick i kyrkan då och då, men inte alltför ofta. Det var inte mycket att komma med till Göstas mor som satt på alla mötena i Frälsningsarmén, både torgmötena och i lokalen.

I detsamma kom Göstas storebror in igen och fyllde kaffekoppen med vatten under kranen. Han såg på oss över koppens kant, men sa inget nu heller. Han har ett långt rött ärr snett över pannan, och Gösta säger att han har varit så där tyst ända sedan han kom hem efter att ha varit frivillig i finska vinterkriget.

Kan man tro på Gud också när man är mitt i ett krig?

När man ser all ondska och alla hemskheter, som händer runt omkring en?

Och *att ha* trott på Gud och sedan tappa tron måste vara mycket värre än att aldrig ha trott alls.

– Hunden behöver ut, sa Göstas mor. Men ta ingen lång tur. Det blir oväder igen i rippet.

Det hade redan börjat blåsa när vi kom ut på trappan.

Tussan, Göstas hund, lyfte nosen mot vinden och vädrade. Hennes mjuka öron blåste bakåt och ställde sig på högkant. Hon är svart och vit och av en något obestämbar ras, men rysligt söt.

Vi gick samma väg som vi alltid gör, tätt utmed mu-

ren runt fabriksområdet och ner mot sjön. Så snart vi vände om hörnet kastade sig vinden över oss och tog andan ifrån oss. Ute på havet gick stora fräsande vågor med skum som lyste i skymningen. Danmark var inte mer än ett mörkt streck under stora farande moln.

De första krigsåren kunde danskarna åtminstone titta över på oss och ljusen som glittrade härifrån, men det är slut med det nu. Nu ska det vara mörkt här också.

Jag tänkte på flyktingarna. Att det kunde vara människor därute på väg hit fastän vi inte kunde se dem. Kanske i någon liten båt mitt i de där väldiga vågorna. Och så tänkte jag att det bara var en slump att det var på den här sidan sundet vi bodde.

Att jag kunde gå här med Gösta och Tussan, det var också en slump, en obegriplig och lycklig slump, och den gav mig dåligt samvete fast jag inte kunde rå för den.

Plötsligt kändes allt så skört, som om hela mitt liv inte var mer än en stor, skimrande såpbubbla som jag just nu höll i mina händer, men som kunde brista fortare än jag anade.

Jag darrade. Mås och trut skrek gällt och kom glidande över våra huvuden i svindlande fart med vingarna på kant mot vinden. Lösryckta tovor av torrt gräs kom farande som bollar rätt över stigen.

Gösta böjde sig ner och släppte Tussan.

När han reste sig la han armen om livet på mig.

Det var ingen ute mer än vi. Vi gick tysta. Det var enklast så, för vinden slet orden ur munnen på en så snart man försökte säga något. Då och då kramade han lite hårdare om min midja. Jag rös, men inte för att det

var kallt utan av känslor som kom långt inifrån mig och som jag inte kunde behärska.

Han sa med munnen tätt intill mitt öra:

– Vill du skriva till mig när jag reser?

Jag kände värmen från hans andedräkt. Jag ville gråta.

– Ja.

– Säkert?

– Jag lovar.

– Jag vill ha ett kort på dig. Kan jag få det?

– Jag blir inte bra på kort. Usch, nej, jag har inget.

– Om jag ber dig?

Varför skulle jag hålla på att fråga mig hur han kunde vara förälskad i någon som mig, när det fanns så många andra att välja på?

Han vände mig mot sig, stod mellan mig och stormen.

Hans ögon var allvarliga. Han såg på min mun. Jag visste att han tänkte kyssa mig.

Han drog loss sidenbandet som håller ihop mitt hår i nacken och kammade håret med fingrarna tills det låg utbrett över mina axlar.

– Jag är rädd om dig, det ska du veta.

Han kysste mig, och kyssas måste ändå vara något som man kan lite grann av sig själv, som att andas och sova, för ingen har någonsin talat om för mig hur man gör. Det var faktiskt allra första gången som jag själv-mant och utan att vara generad har lagt armarna om halsen på honom och kramat honom tillbaka.

Och allt detta i småregn och hård kuling!

När jag går den här vägen i vinter och han inte är med, då ska jag minnas precis hur det var den här kvällen och hur mycket jag tycker om honom.

Vi gick långsamt tillbaka och hade vinden rätt i ansiktet så att man var tvungen att gapa och svälja som en fisk på torra land så snart man öppnade munnen.

På avstånd hördes flygplansbuller, och spårlyg spelade över himlen. På långt avstånd hördes en detonation och det snabba knattret från ett luftvärnsbatteri.

När vi kom hem till Göstas gata mötte vi hemvärnet på språng ner mot hamnen till.

Gösta följde mig nästan ända hem. Även om man känner den här staden utan och innan, så känns det inte särskilt behagligt att ta sig hem genom mörklagda gator en sådan kväll. Han gav mig en hastig kyss på kinden till adjö.

I porten mötte jag far på väg ut med sin avskärmade ficklampa i handen för att börja ett pass som mörklägningsvakt. Han tog mig i armen.

– Var har du varit?

– Ute med Gösta och Tussan.

– Fattar du inte att vi blir oroliga? Du borde kunna tänka på din mor och vara lite rädd om henne! Man borde ha lov att begära mera förstånd av dig än så.

– Jag är väl ingen barnunge heller.

– Nej, du vill ju gärna att vi ska tro att du inte är det. Men då får du nog visa lite mera prov på motsatsen.

Ironi är det lömskaste vapen jag vet, för det kan göra

ont så länge efter.

Mor satt vid köksbordet och räknade över sina kuponger. Hennes ansikte var rödflammigt och ögonen fulla av förebråelser. Hon sa ingenting.

De kunde ju inte veta att detta var en alldeles speciell kväll för mig, men ändå!

Jag gick ut i hallen och hängde av mig kappan. Jag skulle ha gett mycket för en smörgås och ett glas mjölk, men gick upp till min säng i stället och grät en vers med armarna om kudden.